

Omsättning inom tjänstesektorn

2004

HA0101

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Handel med varor och tjänster

A.2 Statistikområde

Inrikeshandel

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

A.4 Ansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrå (SCB)

Adress: 701 89 ÖREBRO

Kontaktperson: Enhetschef Cecilia Hertzman

Telefon: 019-176127

Telefax: 019-176924

E-post: cecilia.hertzman@scb.se

A.5 Producent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrå (SCB)

Adress: 701 89 ÖREBRO

Kontaktpersoner: Johan Norberg, Daniel Lennartsson

Telefon: 019-176765, 019-176429

Telefax: 019-176924

E-post: johan.norberg@scb.se, daniel.lennartsson@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Skyldighet att lämna uppgifter till undersökningen gäller enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001:99), statistikförordningen (SFS 2001:100) och SCB:s föreskrifter (SCB-FS 2002:23).

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Blanketter gallras efter 1 år. Observationsregister med registeruppgifter och primärdata överlämnas till Riksarkivet så snart de inte behövs i produktionen. Systemdokumentation bevaras och överlämnas till arkivet. Program och dylikt gallras när de inte behövs för bearbetningar.

A.9 EU-reglering

Förordning avseende Konjunkturstatistik: Council Regulation of Short Term Statistics, EC 1165/98.

A.10 Syfte och historik

SCB har undersökt omsättningen inom detaljhandeln sedan 1963, då statistiken övertogs från Socialstyrelsen. Socialstyrelsen hade tagit fram statistiken från 1948. Idag har SCB en tidsserie över detaljhandeln från 1955. Statistiken har byggts ut med kvartalsuppgifter för partihandeln och vissa tjänstenärningar.

Syftet med Omsättningsstatistiken är främst att mäta omsättningsutvecklingen månadsvis för detaljhandeln och kvartalsvis för partihandeln och andra tjänstenärningar.

Statistiken används i huvudsak som underlag för nationalräkenskapernas konsumtions- och produktionsberäkningar samt för ekonomisk analys.

A.11 Statistikanvändning

Nationalräkenskaperna (SCB): Beräkningar av produktion och privat konsumtion

Finansdepartementet och Konjunkturinstitutet: Bedömningar av utvecklingen av privat konsumtion och produktion

Branschorganisationer: Försäljningsutveckling och konsumtionsberäkning

Enskilda företag: Försäljningsutveckling inom olika branscher

Forskare: Tidsserier

A.12 Uppläggning och genomförande

Denna undersökning är en av de främsta källorna när det gäller att beräkna privat konsumtion och bruttonationalprodukten (BNP). Knappt 50 procent av underlaget till den privata konsumtionen, kommer från Omsättningsstatistiken. Nationalräkenskaperna (NR) skulle egentligen behöva ha omsättning på olika varor och tjänster. Men för att inte belasta uppgiftslämnarna/företagen med alltför tunga blanketter samlas enbart total omsättning för aktuell period in. En sammanställning görs av omsättning per bransch/branschgrupp. Sedan använder NR olika nycklar för att fördela omsättningen på varor och tjänster.

Från och med undersökningsår 2003 genomförs månadsstatistiken, undersökning av detaljhandelns försäljning, tillsammans med Handelns Utredningsinstitut (HUI). Först görs en preliminär beräkning som redovisas efter 26 till 30 dagar efter undersökt månads slut. Sedan en mer definitiv beräkning cirka 45 dagar efter undersökt månads slut. När en ny månads preliminära uppgifter publiceras, redovisas även de nya uppgifterna för månaden innan som alltså kan ha reviderats.

För månadsstatistiken skapas urvalsramen i slutet av året innan undersökningsåret. För kvartalsstatistiken sker det under första kvartalet det aktuella undersökningsåret. I båda fallen skickas så kallade nybrev (informationsbrev) till samtliga nya företag i urvalet.

Blanketter skickas ut i slutet av mät månaden/kvartalet. Uppgiftsinsamlingen sker via en enkät som skickas till företagets ekonomichef eller annan angiven kontaktperson. Om annan än ekonomichefen besvarar enkäten registreras den

personen som kontaktperson. Insamlingen sker via Touchtone Data Entry (TDE), fax, post och telefon. TDE innebär att företagen knappar in omsättningsuppgiften på telefon. Drygt 60 procent av uppgiftslämnarna lämnar idag uppgifter via TDE.

Cirka en vecka före sista insändningsdatum skickas en "förpåminnelse" till de företag som ännu inte har svarat. En lista över de företag som ej besvarat enkäten när sista insändningsdatum passerats lämnas till intervjuargruppen på SCB, som ringer och påminner företagen under några dagar. Sista insändningsdatum för månadsstatistiken är cirka 15 dagar efter undersökt månads slut. Motsvarande för kvartalsstatistiken är cirka 25 dagar.

Inkomna blanketter registreras bland annat manuellt och granskas visuellt en första gång. Uppgifter lämnade med hjälp av TDE registreras och granskas till viss del direkt vid uppgiftstillfället. Fellistor på registrerat material tas fram och rättas. När en stor del av materialet har inkommit görs makrogranskning vilket är en kontroll av datamaterialet på en mer aggregerad nivå. En eventuell imputering av visst bortfall görs. Enkla uppgiftslämnarfel kontrolleras vid dataregistrering samt i telefonen vid lämnande via TDE. Granskningen av materialet sker dels genom fellistor och grafisk granskning. Jämförelser görs mot momsuppgifter samt tidigare lämnade uppgifter. Resultat offentliggörs cirka 26 till 30 dagar efter undersökt månads slut för månadsstatistiken. För kvartalsstatistiken redovisas resultatet cirka 6 veckor efter det aktuella kvartalets slut.

Skattningsförfarandet beskrivs under punkten 2.2.1.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

Omsättningsstatistiken är en urvals- och registerbaserad undersökning som mäter omsättningsutvecklingen månadsvis för detaljhandel och kvartalsvis för partihandel och andra tjänstenärningar. Undersökningresultaten redovisas branschvis.

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Omsättningsstatistiken redovisar summa omsättning, procentuella utvecklingstal och indexserier totalt och fördelat på de olika delbranscherna.

1.1.1 Objekt och population

Population utgörs av samtliga företag inom SNI 50, 51, 52, 55, 60, 61, 62, 63, 64, 70 (exkl 70201) 71 (exkl 71.2), 72, 74 (exkl 74.15), 80, 85, 90, 92 (exkl 92.5, 92.6 och 92.72) samt 93. Företaget är undersökningsobjekt.

1.1.2 Variabler

Undersökningsvariabel: Omsättning

Beskrivning: Försäljningsintäkter för varor och tjänster

Inom branscherna i SNI 50, 52, 55, 92.1-4, 92.71 och 93 redovisas omsättning inklusive moms och exklusive export. I övriga branscher redovisas omsättning

exklusive moms och inklusive export.

På blanketterna står tillägget: ATG ombud och agenturer redovisar provision på förmedlingen men inte värdet av den förmedlade varan eller tjänsten.

1.1.3 Statistiska mått

Omsättningen redovisas som ett *utvecklingstal* mellan samma period under två år, som en *nivå* och som ett *index* med ett givet basår. Redovisningen sker för olika branschgrupper.

De i första stycket beskrivna statistiska måtten beräknas förutom i *löpande priser* även i *fasta priser*, *fasta och kalenderkorrigerade priser* samt *löpande och kalenderkorrigerade priser*. Fastprisberäkning av omsättningen görs med hjälp av branschprisindex framtaget av enheten för prisstatistik på SCB. För att kunna jämföra en period med motsvarande period föregående år som ofta inte omfattar lika många helger eller kalenderdagar görs en kalenderkorrigering. Indexet för att beräkna omsättning i kalenderkorrigerade priser tas fram av SCB i samråd med HUI och stora aktörer på marknaden. För detaljhandeln beräknas även en säsongrensad serie och trendserie uttryckt i form av index.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Omsättningsstatistiken redovisas för olika branscher och grupper av branscher enligt standarden för Svensk näringsgrensindelning 2002 (SNI2002) inom branscherna SNI 50, 51, 52, 55, 60, 61, 62, 63, 64, 70 (exkl 70201) 71 (exkl 71.2), 72, 74 (exkl 74.15), 80, 85, 90, 92 (exkl 92.5, 92.6 och 92.72) samt 93.

1.1.5 Referenstider

Referensperioden är kalendermånad för detaljhandeln (SNI 52) och kalenderkvartal för övriga branscher. Årsvärden beräknas utifrån insamlade månads- och kvartalsuppgifter.

1.2 Fullständighet

-

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Urvalsfelet för total omsättningen inom detaljhandeln (SNI 52) beräknas enligt 95% konfidensintervall till cirka plus/minus 0,7 procent. Nystartade företag fångas inte upp under undersökningsåret vilket innebär att undertäckningen successivt ökar och därmed leder till att summa omsättning underskattas. Utvecklingen jämfört med motsvarande period närmast föregående år påverkas inte på samma sätt om undertäckningen kan antas påverka båda perioderna i utvecklingstalen ungefär lika mycket.

Omsättning tas fram för företag som har sin huvudsakliga verksamhet inom detaljhandeln men företagen kan även ha en annan sekundär branschtillhörighet. Det innebär att omsättningsuppgifterna även kan täcka in verksamhet inom andra branscher inom eller utanför detaljhandeln. Exempelvis innehåller klädbranschen omsättning från andra branscher samtidigt som andra branscher innehåller verksamhet som hör hemma i klädbranschen.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

2.2.1.1 Urvalsram

Urvalramen för månadsstatistiken upprättas i november året innan undersökningsåret. För kvartalsstatistiken sker det under mars månad det aktuella undersökningsåret. Ramen utgörs av aktiva företag i SCB:s företagsdatabas (FDB). Med aktiva företag avses företag som är registrerade för F-skatt, mervärdeskatt eller arbetsgivaravgift. Rampopulationen består av företag (icke-fiansiella och personliga företag) med följande branschkode enligt SNI2002: SNI 50, 51, 52, 55, 60, 61, 62, 63, 64, 70 (exkl 70201), 71 (exkl 71.1 och 71.2), 72, 74 (exkl 74.15), 80, 85, 90, 92 (exkl 92.5, 92.6 och 92.72) samt 93. Undersökningsåret 2004 omfattade rampopulationen: 411 482 företag.

Underhåll av FDB:

Sköts av ES/FDB på SCB.

Urvalsram:

Skapas av ES/MET på SCB

2.2.1.1.1 Månadsstatistik av detaljhandeln (SNI 52) samt kvartalsbranscherna Hår och skönhetsvård (SNI 93020) och Spel och vadhållning (SNI 92710)

Rampopulationen för dessa branscher består av de företag som har minst 200 000 kronor i årsomsättning enligt SCB:s Momsregister avseende senaste 12-månadersperioden i anslutning till urvalstillfället. För att inte tappa företag, exempelvis nystartade eller ombildade, som inte finns med eller har en för låg omsättningsuppgift registrerad i Momsregistret under perioden dras ett urval även bland företag med en årsomsättning på mindre än 200 000 kronor. Rampopulationen består av alla företag inom aktuella branscher med en årsomsättning som antingen understiger 200 000 kronor eller företag som saknar uppgift i Momsregistret. Månatliga lönesummor som erhålls från Skatteverket används som storleksmått för dessa företag.

2.2.1.1.2 Kvartalsstatistik av övriga branscher (exkl. SNI 52, SNI 93020 och SNI 92710)

Urvalramen för dessa branscher skapas för samtliga företag som är aktiva i FDB.

2.2.1.2 Övertäckning

Övertäckningen är cirka 3 procent vid urvalstillfället. Exempel på övertäckning är företag med fel bransch (som ej ska undersökas), vilande företag eller företag som har gått i konkurs och som har kommit med i urvalet. Dessa företag får en statuskod och bidrar med 0 kronor i omsättning.

2.2.1.3 Undertäckning

Undertäckningen består av till exempel nystartade företag och ombildade företag. Någon mätning av undertäckningen har inte gjorts.

2.2.1.4 Urvalsförfarande

För 2004 var 7 578 företag utvalda att lämna omsättningsuppgifter via enkät. Av dessa tillhör 2 833 företag den månatliga statistiken och resterande kvartalsstatistiken. Stratifieringen sker efter omsättning enligt Momsregistret (den senaste aktuella 12-månadersperioden) samt antal anställda enligt FDB. Tilläggsurvalet stratifieras efter löneuppgifter/lönesummor, så kallad LAPS, lämnade till Skatteverket. Storleksindelningen skiljer något för olika branscher

och beskrivs nedan.

2.2.1.4.1 Stratifiering; Månadsstatistik av detaljhandeln (SNI 52)

Ordinarie urval 40 A

Branschstratifiering

52260, 5221-5224+5227, 5232-5233, 52410, 52443-52444, 52453, 52454, 52481, 52482, 52483, 52484, 52485, 52486, 52487, 52488, 52494, 52495, 52491-52492, 52496+52499, 52500, 52700

<i>Variabel</i>	Moms
<i>Stratifiering</i>	1 = 200' - 1,4 mnkr
	2 = 1,5 - 3,4 mnkr
	3 = 3,5 - 14,9 mnkr
	4 = 15,0 - 99,9 mnkr
	5 = 100,0 - 999,9 mnkr
	6 = 1 miljard -

Ordinarie urval 40 B

Branschstratifiering

52430, 52441-52442, 52451, 52452, 52470, 52493, 5262-5263

<i>Variabel</i>	Moms
<i>Stratifiering</i>	1 = 200' - 2,4 mnkr
	2 = 2,5 - 9,9 mnkr
	3 = 10,0 - 24,9 mnkr
	4 = 25,0 - 99,9 mnkr
	5 = 100,0 - 999,9 mnkr
	6 = 1 miljard -

Ordinarie urval 40 C

Branschstratifiering

52420, 52461, 52462

<i>Variabel</i>	Moms
<i>Stratifiering</i>	1 = 200' - 2,9 mnkr
	2 = 3,0 - 9,9 mnkr
	3 = 10,0 - 39,9 mnkr
	4 = 40,0 - 199,9 mnkr
	5 = 200,0 - 999,9 mnkr
	6 = 1 miljard -

Ordinarie urval 40 D

Branschstratifiering

52111, 52112, 52120, 52250, 52310, 52610

<i>Variabel</i>	Moms
-----------------	------

<i>Stratifiering</i>	1 = 200' - 5,9 mnkr
	2 = 6,0 - 19,9 mnkr
	3 = 20,0 - 59,9 mnkr
	4 = 60,0 - 199,9 mnkr
	5 = 200,0 - 999,9 mnkr
	6 = 1 miljard -

Tilläggsurval, urval 84

Endast företag som har moms < 200 000 kr

<i>Variabel</i>	Laps
<i>Stratifiering</i>	1 = 0 - < 80 000 (i kr)
	2 = 80 000 - < 800 000
	3 = 800 000 -
	9 = Finns ej med i LAPS (Undersöks ej)

Branscher Hela SNI 52 och har samma branschstratifiering som urval 40A-D

2.2.1.4.2 Stratifiering; Kvartalsstatistik, övriga branscher (exkl. SNI 52)

Ordinarie urval 41

Storleksstratifiering (exklusive SNI 51, 80 (dock ingår 8041 här), 85 (dock ingår 85.2 här), 9271, 9302)

<i>Variabel</i>	Antal anställda, KCR-tillhörighet samt omsättning
<i>Stratifiering</i>	0 = KCR-företag och 0 - 9 anställda samt uppgift saknas
	1 = KCR-företag och 10 - 49 anställda
	2 = KCR-företag och 50 - 199 anställda
	3 = Ej KCR-företag och 0 - 4 anställda samt uppgift saknas
	4 = Ej KCR-företag och 5 - 19 anställda
	5 = Ej KCR-företag och 20 - 99 anställda
	6 = Ej KCR-företag och 100 - 199 anställda
	7 = Företag med minst 200 anställda
	eller företag i branschen:
	80410, 85200, 92130, 92300, 930XX och årsoms $\geq$ 100 miljoner
	50200, 50400, 51570, 5552X, 71300, 74810, 748XX, 921XX och årsoms $\geq$ 200 miljoner
	Resten, årsoms $\geq$ 300 miljoner
	eller SCB:s specialbehandlade företag
	8 = Sammansatt företagsenhet

Storleksgrupp 7 och 8 blankettundersöks samt ett urval av de små koncernföretagen (storleksgrupp 0 - 2). Storleksgrupperna 3 - 6 undersöks via insamling av momsdeklarationer från Skatteverket.

Storleksstratifiering (SNI 51)

<i>Variabel</i>	Moms
<i>Stratifiering</i>	0 = KCR-företag och 0 - < 6 miljoner i årsoms 1 = KCR-företag och 6 - < 50 miljoner i årsoms 2 = KCR-företag och 50 - < 300 miljoner i årsoms (< 200 miljoner i 5157) 3 = Ej KCR-företag och 0 - 4 anställda samt uppgift saknas 4 = Ej KCR-företag och 5 - 19 anställda 5 = Ej KCR-företag och 20 - 99 anställda 6 = Ej KCR-företag och 100 - 199 anställda 7 = Företag med minst 200 anställda eller företag i branschen: 51570 årsoms >= 200 miljoner Resten, SNI 51 årsoms >= 300 miljoner eller SCB:s specialbehandlade företag 8 = Sammansatt företagsenhet

Storleksgrupp 7 och 8 blankettundersöks samt ett urval av de små koncernföretagen (storleksgrupp 0 - 2). Storleksgrupperna 3 - 6 undersöks via insamling av momsdeklarationer från Skatteverket.

Ordinarie urval 47

Branschstratifiering

SNI 80 (exkl. 80410) och 85 (exkl. 85200)

Variabel, storleksmått   Antal anställda

Stratifiering

- 1** = 0 - 4 anst
- 2** = 5 - 9 anst
- 3** = 10 - 19 anst
- 4** = 20 - 49 anst
- 5** = 50 - 199 anst
- 6** = 200 anst -

Ordinarie urval 57

Branschstratifiering

SNI 92710 och 93020

Variabel, storleksmått   Moms

Stratifiering

- 1** = 200' - 1,4 mnkr
- 2** = 1,5 - 3,4 mnkr
- 3** = 3,5 - 14,9 mnkr
- 4** = 15,0 - 99,9 mnkr
- 5** = 100,0 - 999,9 mnkr
- 6** = 1 miljard -

Tilläggsurval, urval 784

Branschstratifiering
SNI 92710 och 93020

Endast företag som har moms < 200 000 kr

Variabel, storleksmått   Laps

Stratifiering   1 = 0 - < 80 000 (i kr)
    2 = 80 000 - < 800 000
    3 = 800 000 -
    9 = Finns ej med i LAPS (Undersöks ej)

Branschstratifiering övriga branscher gäller följande

50102, (50101+50103), 50200, 50301, 50302, 50400, 50500, 51100, 51200, 51300, (5141+5142), (5143+5144+5147), (5145+5146), 51510, 51520, 51530, 51540, 51550, 51560, 51570, 51800, 51900, 55100, 55200, 55510, (55521+55529), (55522+55523), (553+554), 60100, 60211, 60212, 60220, 60230, (6024+6030), 61000, 62000, 63100, 63210, 63220, 63230, 63300, 63400, 64110, 64120, 64200, 70100, 70204, (70202+70203+70209), 70300, 71100, 71300, 71400, 72000, (7411-7414), 74200, 74300, 74400, 74500, 74600, 74700, 74810, (7482-7484), 80420, (801-803), 85110, 85120, 85130, 85140, (85311-312+320), (85322), (85313-315+324-325), 90000, 92130, (9211+9212), 92200, 92300, 92400, 93011, 93012, (9303-9305)

2.2.1.5 Urvalsmetod

Urvalet är ett obundet slumpmässigt urval som dras med hjälp av SAMU-systemet (SCB:s SAMordnade Urval inom företagsstatistiken).

2.2.1.6 Urvalsramens storlek

För den månatliga detaljhandelsstatistiken 2004 var urvalsramens storlek i SAMU-urvalet 30 662 företag och i tilläggsurvalet 1 421 företag.

För övriga tjänstenäringsar 2004 var urvalsramens storlek i SAMU-urvalet 380 820 företag.

2.2.1.7 Urvalstorlek

För detaljhandelsstatistiken 2004 var urvalstorleken vid SAMU-urvalet 2 456 företag och i tilläggsurvalet 332 företag.

För övriga tjänstenäringsar 2004 var urvalstorleken vid SAMU-urvalet 310 104 företag, där 4 672 företag undersöks via enkät och resterande 305 432 företag via Momsregistret.

2.2.2 Ramtäckning

Under- och övertäckning ökar successivt under året eftersom den undersökta populationen är dynamisk med ett stort antal nedlagda och nystartade företag. Övertäckningen i form av nedlagda företag och felbranschade företag som inte tillhör målpopulationen kan vanligtvis identifieras men leder till en viss underskattning och till att slumpfelet ökar. Felbranschade företag som tillhör någon av de undersökta branscherna, redovisas i de branscher där de är utvalda och bidrar därmed till omsättningen.

Det är betydligt svårare att komma åt undertäckningen eftersom det är svårt att fånga upp de nystartade företagen under undersökningsåret. Undertäckningens betydelse är svår att bedöma.

2.2.3 Mätning

Mätinstrumentet är en enkät som skickas ut varje månad/kvartal till uppgiftslämnaren. På enkäten skall företaget fylla i aktuell periods omsättning. Anvisningarna på enkäten anger om omsättningen skall vara inklusive/exklusive moms och inklusive/exklusive export. I anvisningarna står det även att omsättningsuppgiften skall avse hela företagets omsättning för perioden och att beloppet skall anges i tusentals kronor. På enkäten redovisas företagets tidigare lämnade uppgifter under undersökningsåret och lämnad uppgift samma period föregående år. Företaget har alltså möjlighet att kontrollera och korrigera en felaktigt lämnad uppgift för tidigare perioder. Dessutom redovisas vilken bransch som företaget tillhör och om branschen inte stämmer så har företaget möjlighet att beskriva sin huvudsakliga verksamhet.

För företag i storleksgrupp 3-6 inom de kvartalsundersökta branscherna SNI 50, 51, 55, 60-64, 70-72, 74, 90, 92 exkl 92710 och 93 exkl 93020 så används Momsregistret som mätinstrument. I Momsregistret kan ett antal variabler utläsas såsom:

- M32- Utgående moms 25%
- M33- Utgående moms 12%
- M34- Utgående moms 6%
- M12- Momsfri omsättning inom Sverige
- M14- Omsättning av marginal beskattade varor och tjänster.
- M15- Beskattningsunderlag för marginalbeskattad omsättning
- M21- Omsättning av varor utanför EG.
- M22- Omsättning av tjänster till utlandet.
- M23- Omsättning av varor till annat EG-land

Dessa variabler är tillräckliga för Omsättningsstatistiken för att klara av beräkningarna. De olika momsvariablerna i Momsregistret summeras sedan och detta görs enligt följande:

Privata konsumtionsbranscher (50, 55, 92 och 93.)

Omsättningen som söks inom branscherna är Omsättning (Y) inklusive moms och exklusive export och summeras från Momsstatistiken enligt följande förfarande:

$$Y = M32/0,25 + M33/0,12 + M34/0,06 + M12 + M32 + M33 + M34$$

Tjänsteproduktionsbranscher (SNI 51, 60-64, 70-72, 74, 90)

Omsättningen som söks inom branscherna är Omsättning exklusive moms och inklusive export (Y) och summeras ifrån Momsstatistiken enligt följande förfarande:

$$Y = M32/0,25 + M33/0,12 + M34/0,06 + M12 + M14 - M15 + M21 + M22 + M23.$$

2.2.4 Svartsbortfall

Den ovägda svarsfrekvensen var för månadsundersökningen mellan 72 till 76 procent vid den preliminära beräkningen. Vid den mer definitiva var motsvarande siffra cirka 83 procent. Den vägd svarsfrekvensen, där hänsyn tas

till det svarande företags omsättning, var vid den preliminära beräkningen cirka 91 procent. Den vägda svarsfrekvensen vid den mer definitiva beräkningen var cirka 94 procent under 2004.

För de kvartalsundersökta branscherna låg den ovägda svarsfrekvensen på cirka 90 procent och den vägda svarsfrekvensen på mellan 90 till 94 procent.

Då slutgranskningen startar tas en lista ut på de stora enkötföretagen (olika branschgrupper har olika gränser men oftast storleksgrupp 5-8) som inte svarat och vilka granskaren nu en sista gång försöker få in uppgift ifrån. För stora företag i respektive branschgrupp som ändå inte går att få uppgift ifrån, används andra källor. Rangordningen är då som följer: 1. Omsättningsvärde lämnat till undersökningen samma månad föregående år. 2. Omsättningsvärde enligt Momsregistret samma månad föregående år. 3. Omsättningsvärde lämnat till undersökningen föregående månad. Om inte omsättningsuppgift finns tillgänglig på den första nivån går man till nummer två osv. Användandet av dessa källor gäller endast ett fåtal företagsenheter och aldrig de största i respektive branschgrupp.

För de mindre företagen (olika branschgrupper har olika gränser men oftast storleksgrupp 0-4) som inte svarat kompenseras bortfallet genom omviktning.

2.2.5 Bearbetning

Om uppgiftslämnaren lämnat uppgifter via telefonens knappsats (TDE) granskas den lämnade uppgiften direkt mot föregående års och periods värde. Om uppgiften verkar vara orimlig får uppgiftslämnaren en fråga om uppgiften är korrekt. Vid manuell registrering granskas även dessa uppgifter mot föregående års och periods värde.

Makrogranskningen börjar med att uppgifterna kontrolleras så att det inte är ackumulerade uppgifter. Därefter granskas varje bransch för att hitta utvecklingstal och konfidensintervall som är onaturliga och avvikande. I branscher med ett något avvikande utvecklingstal studeras uppgifterna för företagen i branschen. Företagsuppgifter som avviker mycket mot lämnad uppgift till Momsregistret samma period två år tidigare studeras på mikronivå och verifieras via företagskontakt.

2.2.6 Modellantaganden

Nedan beskrivs skattningar för de månadsundersökta branscherna och de kvartalsundersökta branscherna.

- 1. För månadsstatistik av detaljhandeln (SNI 52) samt kvartalsbranscherna Hår och skönhetsvård (SNI 93020) och Spel och vadhållning (SNI 92710)-beskrivs under 2.2.6.1.1*
- 2. För kvartalsstatistik av branscherna SNI 50, 51, 55,60,61,62,63,64,70,71,72,74, 8041,852, 90,92(exkl 92.71), 93(exkl 9302) beskrivs under 2.2.6.1.2*
- 3. För kvartalsstatistik av branscherna SNI 80 (exkl 8041) och 85 (exkl 852) beskrivs under 2.2.6.1.3*

Resterande beräkningar är lika, dvs. vid beräkningar till index och fasta priser och så vidare.

2.2.6.1 Skattning av omsättning i löpande priser

2.2.6.1.1 Skattning av omsättning-Grupp 1

Omsättningen i löpande priser i respektive branschgrupp för en period ett visst år ($Y_{b,k,c}^{Lop}$). $Y_{b,k,c}^{Lop}$ skattas med estimatorn:

$$\hat{Y}_{b,k,c}^{Lop} = \sum_{h=1}^H \frac{N_h}{n_h} \sum_{i=1}^{n_s} y_i * \frac{X_b}{\sum_{h=1}^H \frac{N_h}{n_h} \sum_{i=1}^{n_s} x_i} + \sum_{g=1}^G \frac{N_g}{n_g} \sum_{j=1}^{n_s} y_j + \sum_{l=1}^L y_l$$

A
B
C

I-----I   I-----I   I-----I

där

A. Ordinarie urval

y_i = Omsättning för företag i.

N_h = Antalet företag i urvalsramen för stratum h.

H = Antalet stratum i det ordinarie urvalet.

n_h = Antalet svarande i stratum h.

b = Branschgrupp.

k = Period. (Nedan anges ibland $k = 12$ vilket gäller för detaljhandelsundersökningen, som är en månadsundersökning. Men $k = 4$ är lika applicerbart för de branschgrupper som endast undersöks varje kvartal).

Lop = Löpande priser

c = År.

Hjälpinformation ifrån Momsregistret

X_b = Total omsättning för en branschgrupp enligt Momsregistret avseende senast aktuella 12-månadersperioden.

x_i = Omsättning för företag i enligt Momsregistret avseende senast aktuella 12-månadersperioden.

B. Tilläggsurval

y_j = Omsättning för företag j.

N_g = Antalet företag i urvalsramen för stratum g.

G = Antalet stratum i tilläggsurvalet.

n_g = Antalet svarande i stratum g.

C. Sammansatta företagsenheter (SFE) och special företag (Novor)

y_l = Omsättning för företag l.

Bortfall

Behandlingen av bortfallet i de urvalsundersökta storleksklasserna görs alltså genom kompensationsvägning i tilläggs- och det ordinarie urvalet.

Kompensationsvägning görs både i nämnare och täljare i det ordinarie urvalet, alltså även för momsuppgifterna som finns för alla företag. För sammansatta

företagsenheter (SFE) och specialföretag (Nova) behandlas bortfallet enligt punkt 2.2.4.

Vid beräkningen av den preliminära detaljhandelsstatistiken månadsvis används en lite modifierad modell. Den baseras på modellen ovan men i kombination med en metod som syftar till att andelen övertäckning (som behandlas som svarande med 0 kronor i omsättning) bland svarande vid den preliminära är densamma som vid den definitiva publiceringen. Det är nödvändigt eftersom ett företag som blivit klassat som övertäckning kommer att förbli övertäckning under resten av undersökningsåret och huvuddelen av övertäckningen identifieras redan i samband med urvalsbytet. Total omsättning kommer annars att underskattas eftersom övertäckningen alltid "svarat" vid den preliminära publiceringen, vilket innebär att övertäckningen blir överrepresenterad.

Övertäckningsproblematiken finns endast i storleksgrupperna 1-4. För att kompensera för den onormalt höga övertäckningen vid den preliminära beräkningen tas hänsyn till en så kallad övertäckningskoefficient. Den preliminära skattningen per stratum för månad (t) kan uttryckas som:

$$Oms_{prel}(t) = \frac{N}{(m_{\ddot{a}}(1 + \gamma_{(t-1)}))} * \sum_s y_k$$

där

$m_{\ddot{a}}$ = antal äkta svar, dvs. antal svar exklusive övertäckning

$\gamma_{(t-1)}$ = andelen övertäckning beräknad utifrån definitiva uppgifter månad (t-1)

Genom att använda övertäckningskoefficienten vid beräkning av den preliminära omsättningen i aktuell bransch, minskar skillnaden mellan preliminärt och mer definitivt resultat. Resultatet under 2004 för större redovisningsgrupper visar att skillnader i utvecklingstal mellan den preliminära och den mer definitiva beräkningen är små. För enskilda branscher kan dock skillnaden vissa månader vara lite större.

2.2.6.1.2 Skattning av omsättning-Grupp 2

Den första variabel som söks är omsättning i löpande priser i respektive branschgrupp för en period ett visst år ($Y_{b,k,c}^{Lop}$). $Y_{b,k,c}^{Lop}$ skattas med estimatoren:

$$Y_{b,k,c}^{Lop} = (M + Kcr + S)(1 + Z)$$

där

b = Branschgrupp.

k = Kvartal.

Lop = Löpande priser

c = År.

Y = är den totala omsättningen i branschgruppen.

S = är omsättningen för stora företag. Dessa företag *totalundersöks* via enkät.

Då enkätuppgift inte inkommer imputeras fjolårsvärdet för samma period eller tar man hjälp av Momsregistret för att göra en så god imputering som möjligt.

Cirka 0,3 % av det totala antalet företag tillhör denna grupp men betydligt större del av branschens totala omsättning.

$$\hat{S} = \sum_{i=1}^n x_i$$

där

x_i = Omsättning lämnad av företag i.

S = Branschen/branschgruppens omsättning för stora företag.

Z = är omsättningen för de företag som lämnar momsuppgifter en gång om året. Dessa företag räknas upp med en undertäckningskoefficient. Denna koefficient är i mer än hälften av branscherna inte större än 1.01 men kan i vissa enskilda branscher vara större. Årsdeklarant är ett företag som lämnar momsuppgifter en gång om året.

Beräkningen görs enligt följande princip:

$$\hat{Z} = Z_{t-1} = \frac{\hat{A}_{t-1}}{Y_{t-1} - \hat{A}_{t-1}}$$

Y är den totala omsättningen i branschgruppen.

$\hat{A}$ är årsdeklaranternas omsättning i branschgruppen.

Z är omsättningsandelen som årsdeklaranterna står för i förhållande till övriga företag.

Kcr = är omsättning för små koncern företag. Dessa företag kommer att enkät undersökas och skattas med hjälp av en vanlig HT-estimator. Cirka 10 % av det totala antalet företag tillhör denna grupp. Nedan beskrivs utförligare hur beräkningsmetoden går till.

Beräkning görs enligt en HT-estimator:

$$\hat{Kcr} = \sum_{h=1}^H \frac{N_h}{n_h} * \sum_{i=1}^n x_i$$

där

x_i = Omsättning lämnad av företag i.

Kcr = Branschen/branschgruppens omsättning för små koncernföretag.

N = Antalet företag i stratomet (Storan).

n = Antalet svarande företag i stratomet.

H = Antalet stratum.

M ovan är omsättningen för små ickekoncern företag. Denna uppgift skattas med hjälp av Momsregistret och Current ratio method. Cirka 60% (vid beräkning med cut off-gränser) av det totala antalet företag tillhör denna grupp. Nedan beskrivs utförligare hur beräkningsmetoden går till. (Se under 2.2.3 för att få veta hur de olika momsregistervariablerna används).

Current ratio method. Ett företag som svarat två av tre månader i kvartalet har en företagsspecifik imputering gjorts med hänsyn tagen till utvecklingen i branschen.

Exempel:

Företag A har svarat månad 1 och månad 2:

Månad 1	Månad 2	Månad 3
108	114	

Omsättningens fördelning över månaderna i branschen för dem som svarat alla tre månaderna i aktuellt kvartal .

Månad 1	Månad 2	Månad 3
25 %	40 %	35 %

108+114=222 ska utgöra 65 % av företag A:s omsättning för kvartalet, vilket innebär en skattning av företag A:s kvartalsomsättning är $222/0.65 = 342$. Eftersom uppräknings för respektive månad i kvartalet ska göras för de företag som inte svarat mer än två av tre månader fördelas detta skattade kvartalsvärde på de ingående månaderna enligt omsättningen i branschen.

Företag A:s omsättning efter imputering:

Månad 1	Månad 2	Månad 3
108	114	120

Företag som svarat en av tre månader:

En skattning beräknas med medelvärdet i det för företaget aktuella stratomet för den aktuella månaden. Underlaget för medelvärdet i stratomet är de företag som svarat alla tre månaderna samt de företag som imputerats med hjälp av Current ratio method ovan.

2.2.6.1.3 Skattning av omsättning-Grupp 3

Beräkning görs enligt en HT-estimator:

$$\hat{Y} = \sum_{h=1}^H \frac{N_h}{n_h} * \sum_{i=1}^n y_i$$

där

y_i = Omsättning lämnad av företag i.

Y = Branschen/branschgruppens omsättning för små koncern företag.

N = Antalet företag i stratomet (Storan).

n = Antalet svarande företag i stratomet.

H = Antalet stratum.

2.2.6.2 Övrigt

De i första stycket beskrivna statistiska måtten beräknas förutom i *löpande priser* även i *fasta priser*, *fasta och kalenderkorrigerade priser* och *löpande och kalenderkorrigerade priser*. Fastprisberäkning av omsättningen görs med hjälp av branschprisindex framtaget av enheten för prisstatistik på SCB. För att kunna jämföra en period med motsvarande period föregående år som ofta inte omfattar lika många helger eller kalenderdagar görs en kalenderkorrigerings. Index för att beräkna omsättning i kalenderkorrigerade priser tas fram av SCB i samråd med

HUI samt några stora aktörer på marknaden.

För detaljhandeln beräknas även en säsongrensad serie och trendserie uttryckt i form av index. X11-Arima används vid säsongrensning och trendberäkningar.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Beräkning av osäkerhetsmått görs i samband med skattning av omsättningsnivåer. Osäkerhetsmarginalen (konfidensintervall) publiceras dock inte utan används vid granskning.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Omsättningsstatistik över detaljhandels försäljning genomförs varje månad. Omsättningsstatistik för övriga branscher genomförs varje kvartal.

3.2 Framställningstid

Framställningstiden för detaljhandelsundersökningen på månadsbasis är lite mindre än en månad, mellan 26 och 30 dagar. Sedan görs ytterligare en statistikbearbetning av datamaterialet efter cirka 45 dagar efter undersökt månads slut.

För de kvartalsundersökta branscherna är framställningstiden cirka 6 till 7 veckor, vilket även är framställningstiden för att ta fram årsresultatet för samtliga undersökta branscher.

3.3 Punktlighet

Leveranserna av kvartalsuppgifterna till Nationalräkenskaperna har skett enligt plan för 2004. Detaljhandelsindex, DHI, har för 2004 utkommit enligt publiceringsplanen. Data har skickats till Eurostat enligt leveransplan.

4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Fram till 1991 användes en så kallad "link relative estimator", hädanefter relaterad till som IF (identiska företag), vilket innebar att den skattade förändringen endast baserades på de företag som svarat både vid tidpunkt t och tidpunkt $t-1$.

I en utredning som gjordes på SCB konstaterades att IF inte var någon tillförlitlig metod att skatta förändringen inom så dynamiska branscher som det är frågan om i Omsättningsstatistiken. Vid en jämförelse mot Momsregistret konstaterades att IF metoden kraftigt underskattade utvecklingen för samtliga verksamma företag under åren 1987 och 1988.

Under 1992 så togs en ny metod i bruk i Omsättningsstatistiken för beräkning av summa omsättning som är en kombinerad kvotestimator. För 1991 saknades en omsättningsnivå skattad enligt denna metod, vilket fick till följd att svårigheter uppstod för att skatta omsättningsförändringen 1992/1991. Detta löstes genom att använda sig av omsättningen enligt Momsregistret för 1990 framskriven med utvecklingen enligt IF 1991/1990 för att nå omsättningsnivån 1991.

I samband med översynen av Omsättningsstatistiken 1991 så byttes även stratifieringsvariabel ifrån antalet anställda år $t-2$ till omsättning enligt Momsregistret avseende senast aktuella 12-månadersperiod. Det visade sig vara starkare korrelerad med omsättning år t . Urvalet utökades även med ett

tilläggsurval för att täcka upp nystartade företag som inte har redovisat någon omsättning till Momsregistret. Tilläggsurvalet stratifieras efter lönesumman som lämnas till Skatteverket.

Metodförändringen mellan åren 1991 och 1992 ger ett tidseriebrott.

Fr o m 1995 redovisas materialet enligt SNI92 istället för SNI69. Detta fick till följd att nya tidserier har tagits fram för åren 1990 - 1994, i SNI92 med 1990 som basår. Övergången till SNI92 har därmed lett till något mer osäkra tidsserier för åren 1990-1994. SNI92 gällde fram till och med 2002, se nedan.

I samband med EU-anpassningen 1999, som ledde till en utökning och viss förändring av branschindelningen, skedde ett byte till basåret 1995.

De kvartalsundersökta branscherna (exkl SNI 93020 och 92710) beräknas fr o m redovisningsår 2001 enligt ny metod vilken är Current ratio method.

Ytterligare branscher har genom åren lagts till. Inför 2002 tillkom branscher inom vård och omsorg (SNI 80 och 85).

Fr o m 2003 redovisas materialet enligt SNI2002 och där alla tidsserier, förutom tillbaka till 1955, redovisas med basår 2000 (2000=100). 2003 har en uppsnabbning genomförts för detaljhandelsstatistiken samt att undersökningen nu genomförs tillsammans med HUI. Omsättningsutvecklingen tas fram två gånger per månad. Ett preliminär resultat och ett mer definitivt resultat.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Omsättningsstatistik tas fram på flera sätt. Tidigare, före 2003, tog både SCB och HUI fram månatliga uppgifter om detaljhandels försäljning. I och med det nya samarbetet har SCB:s gamla Säljindex och HUI:s gamla Snabbindex slagits ihop till det nya Detaljhandelsindex, DHI.

Men fortfarande finns flera källor som ligger till grund för omsättningsstatistik på branschnivå. Nedan redogörs för två av dem:

Momsstatistik

Med hjälp av Momsregistret sammanställer SCB statistik över omsättningen inom alla näringsgrenar (SNI2002). Framställningstiden är några månader efter undersökningsårets utgång. Omsättningsstatistiken framställningstid är kortare och årsuppgifter redovisas cirka sju veckor efter undersökningsårets utgång. För detaljhandeln ännu kortare. Statistiken från Momsregistret har den förtjänsten att den till skillnad från Omsättningsstatistiken kan brytas ned på regional nivå (vilket även är dess huvudsyfte), men nackdelen att framställningstiden är lång.

Ifråga om definitioner är jämförbarheten mellan Omsättningsstatistiken och Momsregistret bra. Undersökningarnas metoder skiljer sig dock något åt. Omsättningsstatistiken är en urvalsundersökning medans Momsregistret är en totalundersökning.

Populationerna är inte heller helt jämförbara. Momsregistret omfattar alla företag som betalat moms för mätperioden, vilket teoretiskt innebär att Momsstatistiken till skillnad från Omsättningsstatistiken även täcker under undersökningsåret nystartade företag. Även branschbyten under undersökningsåret kan leda till diskrepanser mellan undersökningarna.

Företagsstatistiken

I Företagsstatistiken (Företagens ekonomi, FEK) kan utvecklingen för bl.a olika intäkts- och kostnadsvariabler på branschnivå utläsas. Företagsstatistiken är en totalundersökningen av samtliga företag med undantag för företag som tillhör den institutionella sektorn "Finansiella företag" och personliga företag inom jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske. Företagsstatistiken har en framställningstid som är förhållandevis lång, drygt ett år.

Undersökningsvariabeln omsättning finns inte med samma definition som i Omsättningsstatistiken. Företagsstatistiken har begreppet Nettoomsättning som inbegriper alla försäljningsintäkter för varor och tjänster utom och inom landet exklusive moms. Medan Omssättningsstatistiken undersöker omsättning inklusive moms och exklusive export inom SNI-branscherna 50, 52, 55, 92.1-4, 92.71 och 93 så medför detta att diskrepanser finns. Inom de övriga tjänstebanscher som undersöks i Omsättningsstatistiken bör en relativt god jämförelse kunna göras med företagsstatistiken. En annan väsentlig skillnad mellan undersökningarna är att urvalsramen för Omsättningsstatistiken och därmed branschklassificeringarna är ett år äldre än för Företagsstatistiken.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Inte aktuell.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Månadssiffror med förändringstal (endast detaljhandeln) publiceras i Detaljhandelsindex, DHI, cirka 26 till 30 dagar efter undersökt månads slut. Uppgifter finns även tillgängliga i Sveriges statistiska databaser (SSD). Under 2004 redovisades totalt 8 tabeller månadsvis och 6 tabeller årsvis. På SCB:s hemsida (www.scb.se/ha0101) redovisas ett flertal tabeller och diagram varje månad. Inför 2004 har även branschredovisningen byggts ut och innefattar fler branscher och branschgrupper.

I samband med att DHI publiceras skickas svensk respektive engelsk pressinformation ut. Uppgifterna publiceras även i WAP. I januari 2004 hölls en presskonferens i samband med publiceringen av siffror avseende december och helåret 2003.

För kvartalsstatistiken redovisas 9 tabeller i SSD varje kvartal samt årsvis. På hemsidan redovisas uppgifter varje kvartal för motorhandel (SNI 50), partihandel (SNI 51) samt hotell- och restaurangverksamhet (SNI 55).

5.2 Presentation

Text, tabeller och diagram över omsättningsutveckling, index och tidsserier redovisas i Detaljhandelsindex, i svenskt och engelskt pressmeddelande, i SSD, på hemsidan och i WAP. I vissa fall anordnas presskonferens avseende presentation av detaljhandelsstatistiken.

5.3 Dokumentation

Produkten är dokumenterad enligt SCB:s dokumentationssystem. Dokumentation sker löpande. Dokumentationen innefattar SCBDOK, METADOK, produktbeskrivning och arbetsmomentsbeskrivningar.

Övrig dokumentation är följande:

Metodrapport: Översyn av Omsättningsstatistiken (F-METOD NR 32, 1992-12-15). Engelsk version: Turnover in Domestic Trade and certain service activities

(March 24 1993).

Slutrapport för TQM-projektet: Översyn och effektivisering av Inrikeshandeln med beaktande av EU:s och Nationalräkenskapernas krav. (1996).

5.4 Tillgång till primärmaterial

Mikrodata som gör identifikation av objekt möjlig lämnas inte ut. Användarna kan få specialbearbetningar utförda som inte möjliggör identifikation av ett enskilt objekts lämnade uppgifter.

5.5 Upplysningstjänster

Johan Norberg
Avdelningen för ekonomisk statistik
Enheten för näringslivets struktur
SCB
701 89 ÖREBRO
Telefon 019 - 17 67 65
Fax 019 - 17 69 24
E-post johan.norberg@scb.se

Daniel Lennartsson
Avdelningen för ekonomisk statistik
Enheten för näringslivets struktur
SCB
701 89 ÖREBRO
Telefon 019 - 17 64 29
Fax 019 - 17 69 24
E-post daniel.lennartsson@scb.se

2005-04-14